

Erdem Çanak

<https://orcid.org/0000-0002-7856-3802>

Associate Professor, Çukurova University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History, Turkey-ecanak@cu.edu.tr

Atıf Künyesi | Citation Info

Çanak, E. (2023). Adana Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi (1933-1951). *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10(2), 83-104.

Adana Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi (1933-1951)*

Öz

Halkevleri, cumhuriyet değerlerini bireylere benimsetmek için açılmış kültür kurumlarıdır. 1932-1951 yılları arasında faaliyet gösteren bu müesseseler, dokuz şubeden meydana gelmiştir. Faaliyetlerini de bu şubeler aracılığıyla yapmışlardır. Bunlardan birisi de Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'dir. Şubenin kütüphane ve neşriyat olmak üzere iki temel faaliyet alanı vardır. Açtıkları kütüphane ve okuma odaları ile toplumun okuma ihtiyacını gidermeye çalışmışlardır. Neşriyat kapsamında yayınladıkları eserlerle de yerel kültürel değerler kayıt altına alarak milli kültürün gelişimine katkıda bulunmuşlardır. 1933 yılında açılan Adana Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi de bu doğrultuda faaliyet göstermiştir. Şube, kütüphane ve okuma odası açarak kitap, broşür ve gazete yayınlamıştır. Ayrıca film gösterimleri ile konferanslar gerçekleştirmiştir. Konferanslardan daha fazla kişinin yararlanması için de şehrin muhtelif yerlerine hoparlörler yerleştirilmiştir. Yapmış olduğu bu faaliyetlerle de milli kültürün gelişimi ile cumhuriyetin toplumsal aydınlanma sürecine katkı sağlamıştır. Çalışma kapsamında Adana Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesinin bu doğrultuda yapmış olduğu çalışmalar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Halkevleri, Kütüphane, Adana Halkevi, Kütüphane ve Neşriyat Şubesi

* Bu çalışma, Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri tarafından desteklenen SBA-2016-7036 nolu proje kapsamında desteklenen çalışmadan üretilmiştir.

Library and Publication Branch of People's House of Adana (1933-1951)

Abstract

People's Houses (community centers) are cultural institutions that were opened to make individuals adopt the values of the republic. These establishments, operating between 1932-1951, consisted of nine branches. They carried out their activities through these branches. The Library and Publication Branch is one of them. The branch has two main areas of activity: library and publication. With the library and reading rooms they opened, they tried to meet the reading needs of the society. They recorded local cultural values with the works they published within the scope of publications, and contributed to the development of national culture. Public House Library and Publication Branch of People's House (community center) of Adana, which was opened in 1933, also operated in this direction. In this context, it opened a branch, library and reading room, and published books, brochures and newspapers. In addition, the branch held film screenings and conferences. Speakers (loudspeakers) were placed in various parts of the city so that more people could benefit from the conferences. With these activities, it contributed to the development of national culture and the social enlightenment process of the republic. Within the scope of the study, the studies carried out by the library and publication branch of People's House (Community Center) of Adana in this direction were revealed.

Keywords: *People's Houses, Library, Public House of Adana , Library and Publication Branch*

Giriş

Cumhuriyetin ilanını müteakiben muasır medeniyetler seviyesine çıkılması için bir takım inkılâplar yapılmıştır. Ancak 1930 yılında yaşanan Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF) deneyiminden kısa bir süre meydana gelen Menemen Olayı, inkılâpların halka yeterince götürülemediğini göstermiştir. Yaşanan bu elim hadisenin sorumlusu olarak da inkılâpları halka yeterince anlatmadığı gerekçesiyle Türk Ocakları görülmüştür.¹ Bunun üzerine Türk Ocakları, 10 Nisan 1931 tarihinde gerçekleştirdiği olağanüstü kongresinde Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) katılma kararı almıştır. Türk Ocaklarının kapanması üzerine de yapılan inkılâpları halka anlatmak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlamak üzere 1932 yılından itibaren halkevi adlı müessesler açılmaya başlanmıştır. Fakat halkevlerinin açılmasına çok önceden karar verildiği anlaşılmaktadır. Zira Türk Ocakları kapanmadan önce basında halkevlerine yönelik haberler

¹ Türk Ocakları'nın kapatılmasında, inkılâplara karşı gereken ilgiyi göstermemesi, siyasete bulaşması (SCF'nin kurulması üzerine bazı şube ve üyelerinin SCF'ye geçerek destek vermesi ve hatta CHP aleyhine çalışması), Genel Başkan Hamdullah Suphi Bey'in faşizmi öven sözleri ile Turancılık ideolojisinden vazgeçilmemesinin etkili olduğu iddia olunmuştur (Çeçen, 1990).

çıkmağa başlamıştır. Ayrıca Atatürk de 1 Ocak 1931 tarihinde gazetecilerle gerçekleştiği görüşmede halkevlerinin kurulacağından bahsetmiştir. Bu açıklama üzerine ertesi günkü Cumhuriyet gazetesi, *Gazi'nin İrşadı: Büyük Halkevleri Tesis Edilecek* başlığıyla çıkmıştır. Haberde, halkevlerinin halkın sosyal ve kültürel bütün ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte müesseseler olacağı belirtilmiştir (Cumhuriyet, 2 Kânunusani 1931).

Halkevlerinin açılmasına yönelik resmi karar, CHP'nin 10-18 Mayıs 1931 tarihleri arasında gerçekleştirdiği Üçüncü Büyük Kongresi'nde alınmıştır. Alınan karar üzerine dünyadaki benzer örnekler incelenmiş ve Türk Ocakları tecrübesinden de yararlanılarak 19 Şubat 1932 tarihinde ilk halkevleri açılmıştır (Atatürk ve Halkevleri, 1974).² Kapatıldıkları 1951 yılına kadar da sayıları 478'e ulaşmıştır (Özacun, 1996).

Halkevleri, ulusal değerleri oluşturan kültürel öğelerini araştırarak ortaya çıkarmak, toplumda kültür, amaç ve düşünce birliği tesis etmek, bireylerin cumhuriyet değerlerini yaşayarak benimsemesi ile inkılâpların kökleşmesini sağlamak gibi amaçlarla kurulmuştur. Amacına ulaşmak için de tiyatro, gezi, okuma-yazma kursları, şiir yarışmaları, derleme çalışmaları, neşriyat ve sosyal yardım faaliyetleri, önemli günlere yönelik kutlamalar ile spor müsabakaları gibi çeşitli faaliyetler gerçekleştirmişlerdir. Faaliyetlerini oluşturdukları dokuz şube aracılığıyla yapmışlardır. 1932 yılındaki yönetmeliğe göre bu şubelerinin isimleri;

Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi, Güzel Sanatlar Şubesi, Temsil Şubesi, Spor Şubesi, İctimai Yardım Şubesi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Kütüphane ve Neşriyat Şubesi, Köycüler Şubesi ile Müze ve Sergi şeklindedir. Ancak 1935 CHF Halkevleri Öğreneği ile 1940 Halkevleri Çalışma Talimatnamesinde bazı şubelerin adı değişmiştir.³ Adı değişen şubelerden birisi de 1935 yılında *Kitapsaray ve Yayın*, 1940 yılında ise *Kütüphane ve Yayın* adını alan *Kütüphane ve Neşriyat Şubesi* olmuştur. 1932 yılındaki *CHF Halkevleri Talimatnamesine* göre şube (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932).

Kütüphanelerin halk bilgisinin ilerlemesindeki başlıca etken olarak kabul edilmesinden dolayı bir kütüphane veya okuma odası meydana getirecek, bina bu iş için uygun değilse farklı binalarda bunu yapabilecek, kütüphane ve okuma odalarının zenginleşmesi için çalışacak, bağış teşvik etmek için bir dolap dolduracak kadar eser bağışlayanların adını kütüphanenin görünür bir yerine açıkça yazacak, okuma bilmeyenlerin kitaplardan yararlanabilmesi için

² Nüfus olarak kalabalık olan yerleşim yerlerinde halkevleri, daha sakin olan yerlerde ise halkodaları açılmıştır. Halkodalarının açılmasına 29 Mayıs-3 Haziran 1939 tarihleri arasında toplanan CHP'nin Beşinci Büyük Kurultayı'nda karar verilmiş olup 1940 yılından itibaren de halkodaları açılmaya başlanmıştır (Koçak, 1996).

³ Değişimle birlikte faaliyet alanlarında da birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. (Olgun, 2008).

kütüphanede, okuma odasında, parti ocaklarında, mahalle ve köy odaları ile kahvehanelerde okuma günü düzenleyecektir.

Kütüphane ve Neşriyat Şubeleri, açtıkları kütüphaneler ve okuma odaları ile düzenledikleri kitap sergileri sayesinde insanların kitapla buluşmasını sağlamışlardır. Ancak kütüphaneler ve okuma odalarına, *Türk inkılâbı ideolojisine uymayan, yabancı rejim ve ideolojileri tasvir eden, aalemum milli ve realist görüşler dışında kalan hurafeleri, geri ve irticai zihniyeti istihdaf eden, dinî mahiyette olan, bedbinlik telkin eden, cinayet ve intihar gibi vakaları tasvir eden, şehvet ve ihtiras temayüllerini kamçılaman ve gençliği sıhhate muzır itiyatlara teşvik edici nitelikteki eserlerin girmesine izin verilmemiştir* (CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, 1940).

Şube, halkevinin neşriyat faaliyetlerine de yardımcı olmuştur. Fakat halkevlerinin açıldığı ilk yıllarda yayınların hangi şube tarafından yapılacağı yanlış anlaşıldığından 1940 yönetmeliğinde bu husus açıklığa kavuşturularak her türlü yayını basma görevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesine, dergi çıkarma görevi ise Dil, Edebiyat, Tarih Şubesine verilmiştir (CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, 1940).

1. Adana Halkevi'nin Açılması

İlk halkevleri 19 Şubat 1932 tarihinde Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun'da açılmıştır. Halkevi açılan ilk yerler arasında Adana'nın olmaması Adana kamuoyu tarafından hoş karşılanmamış ve bu durum yerel basın tarafından da eleştirilmiştir (Türk Sözü, 28 Kânunuevvel 1931; 27 Kânunusani 1932). Çok geçmeden de yakında yeni halkevlerinin açılacağı ve bu yerler arasında Adana'nın da olacağına dair haberler yerel basına yansımıştır. Hatta Halk Fırkasında bir komisyon kurularak üye kaydına da başlanmıştır (Yeni Adana, 24 Şubat 1932; 28 Şubat 1932; Türk Sözü, 25 Şubat 1932; 2 Mart 1932). Buna rağmen 24 Haziran 1932 tarihinde açılacağı belirtilen halkevlerinin listesi açıklandığında Adana'nın yine listede olmadığı görülmüştür (Türk Sözü, 8 Haziran 1932; 22 Haziran 1932). Yerel basın bu durumu eleştirilmişse de sonuç değişmemiştir (Yeni Adana, 15 Haziran 1932; 28 Haziran 1932). 1933 yılıyla birlikte Adana Halkevi'nin açılacağına dair haberler yine basında yer almaya başlamıştır (Türk Sözü, 8 Kânunusani 1933; Yeni Adana, 5 Şubat 1933; 7 Şubat 1933). Nitekim çok geçmeden CHP Umumi Kâtipliği tarafından yapılan açıklamada halkevlerinin açılışının yıldönümü olan 19 Şubatta açılacak halkevleri arasında Adana Halkevi'nin de olduğu

kamuoyuyla paylaşılmıştır (Türk Sözü, 24 Kânunusani 1933). Fakat açılış, CHF Umumi Kâtipliğinden gelen telgraf üzerine 24 Şubatta gerçekleştirilmiştir (Türk Sözü, 14 Şubat 1933).⁴

Adana Halkevi, faaliyetlerini uzun süre ilk açıldığı Ulus Parkı civarında bulunan ve CHF Vilayet binası olarak da kullanılan eski Türk Ocağı binasında sürdürmüştür (Türk Sözü, 9 Eylül 1943). Ancak binanın kısa bir süre yetersiz gelmeye başlaması üzerine ek yapılması zarureti hâsıl olmuştur. Binanın nehir tarafına yapılmasına karar verilen ekle ilgili çalışmaların tamamlanması üzerine 1933 Haziranında ihaleye çıkmıştır (Türk Sözü, 17 Haziran 1933; 26 Haziran 1933; 5 Temmuz 1933). Fakat ihale, yapılan teklifler uygun görülmediği için 3 Temmuz 1933'te ertelenmiştir (Türk Sözü, 28 Haziran 1933; 3 Temmuz 1933; Yeni Adana, 28 Haziran 1933). 3 Temmuz günü gerçekleştirilen ihaleyi ise 7.200 liraya müteahhit Süleyman Efendi kazanmıştır (Yeni Adana, 5 Temmuz 1933). İhale sürecinin tamamlanmasıyla da inşaat başlanmıştır (Türk Sözü, 7 Temmuz 1933; 11 Ağustos 1933; 23 Eylül 1933). Ancak inşaat tamamlanıncaya kadar Fırka ile Halkevinin başka bir binaya nakledilmesi gerekmiştir (Yeni Adana, 6 Temmuz 1933). Bunun üzerine Halkevi, okuma odasının üst kısmındaki salona geçici olarak, inşa olunan yeni binanın tamamlanması üzerine de 29 Ekim 1933 günü buraya taşınmıştır (Yeni Adana, 31 Teşrinievvel 1933; Türk Sözü, 29 Teşrinievvel 1933).

Fırka ile Halkevinin birlikte kullandığı bina, yapılan eke rağmen bir süre sonra yine yetersiz gelmeye başlamıştır (Yeni Adana, 13 Kânunuevvel 1933). Bunun üzerine Fırka, Halkevinin daha rahat çalışabilmesi için binayı Halkevine terk ederek şehrin münasip bir yerine yeni bir bina yaptırmaya karar vermiştir (Yeni Adana, 6 Haziran 1934; 8 Haziran 1934). Kısa bir süre sonra inşaatına başlanan yeni binanın 1935 yılı başında bitirilmesi öngörülmüştür (Yeni Adana, 17 İlkânun 1934; Türk Sözü, 17 Birincikanun 1934).

Fırkanın, Belediyenin karşısına inşa ettirdiği yeni binasına Aralık ayında taşınmasıyla birlikte Halkevi eski binada faaliyetlerine devam etmiştir (Türk Sözü, 8 Sonteshrin 1935; 8 Şubat 1936). Ancak Halkevinin faaliyetlerinin artması üzerine bina yetersiz gelmeye başlayınca (Türk Sözü, 16 Mart 1937) yeni bir Halkevi binası inşa ettirilmesi gündeme gelmiştir. Yeni Halkevinin inşa edileceği Asfalt Cadde üzerindeki arsa 15 Kasım 1936 tarihinde satın alınmışsa da teknik prosedürler uzadığı için binanın temeli 27 Temmuz 1938 günü atılabilmıştır (Türk Sözü, 27 Temmuz 1938; Yeni Adana, 26 Temmuz 1938; 27 Temmuz 1938; Seyhan, 1938: 159; Adana Halkevi, 1938: 16). Yeni binada, 1.000 kişilik tiyatro ve sinema salonu, gece kursları

⁴ Açılışın daha coşkulu olmasını isteyen yetkililer, çalışma günü olan 19 Şubat Pazar günü yerine tatil günü olan 24 Şubat Cuma günü yapmaya karar vermişlerdir (Türk Sözü, 16 Şubat 1933). Hafta tatili, 27 Mayıs 1935 tarih ve 2739 sayılı *Ulusal Bayramlar ve Genel Tatiller Hakkında Kanun* ile Cuma gününden Pazar gününe alınmıştır (Resmî Gazete, S. 3017 (1 Haziran 1935): 5262).

için salon ile bir de kütüphane yer almıştır. CHP vilayet idare heyeti, kaza ve nahiye idare heyetleri ile Halkevinin birlikte faaliyet göstereceği binanın açılış töreni 28 Ekim 1940 günü gerçekleştirilmiştir (Türk Sözü, 2 Haziran 1940; 29 Teşrinievvel 1940; Yeni Adana, 25 Teşrinievvel 1940). Buna rağmen inşaat işi devam etmiş ve bina dâhilindeki modern tiyatro, sinema ve konferans salonu ile sahnenin tamamlanmasına çalışılmıştır (Yeni Adana, 13 Birincikanun 1940). Bu süreç, İkinci Dünya Savaşı'nın olumsuz iktisadi koşullarının da etkisiyle bir hayli uzun sürmüştür.

Şehrin en güzel yerine yapılmış mükemmel bir yapı olduğu ifade edilen bina, Halkevinin faaliyetlerini gerçekleştirdiği yer olmasının yanı sıra şehirdeki sosyal aktivitelerin de adeta merkezi haline gelmiştir (Çanak, 2022).

2. Adana Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesinin Komite Seçimleri

Adana Halkevi'nin açıldığı 24 Şubat 1933 günü komiteler çalışmalarına başlamıştır (Türk Sözü, 9 Eylül 1943; Seyhan, 1938; Adana Halkevi, 1938). İlk komite seçimleri 6-22 Mart günleri arasında yapılırken (Yeni Adana, 5 Mart 1933; 15 Mart 1933; 22 Mart 1933; Türk Sözü, 6 Mart 1933; 19 Mart 1933; 22 Mart 1933)⁵, Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nin seçimi 18 Mart günü gerçekleştirilmiştir. Seçim için toplanıldığında öncelikle yoklama yapılarak mühürlü oy pusulaları dağıtılmış ve 256 azadan 182'sinin seçime iştirake hazır olduğu açıklanmıştır (Türk Sözü, 17 Mart 1933; Yeni Adana, 19 Mart 1933). Seçim sonucunda Cavit İhsan Bey 153, Debağzade Salahattin Ragıp Bey 147, Baki Tonguç Bey 146, Mücavirzade Mustafa Bey 125, Yeni Adana Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Tevfik Bey 123 oy alarak komiteye girmeye hak kazanırken⁶, şube başkanı olarak da Tevfik Bey seçilmiştir (Türk Sözü, 26 Mart 1933).

Komitenin görev süresinin dolması üzerine 20 Şubat 1935 günü komite seçimleri yapılmıştır. Seçim sonucunda Sabri Gül, Vedat Güçlü, muallim Ömer Kemal, Selahattin Sepici, muallim Zülfikar şube üyeliklerine, şube başkanlığına ise Sabri Gül seçilmiştir (Türk Sözü, 19 Şubat 1935; 21 Şubat 1935; 22 Şubat 1935; 26 Şubat 1935; Akgünler, S. 3 (1935); Yeni Adana, 21 Şubat 1935; 27 Şubat 1935).⁷ 9 Mart 1937 günü yapılan seçim sonucunda Belediye Yazı

⁵ CHF Vilayet Heyeti Riyasetinden yapılan açıklamada, şubelere kayıt olmak isteyenlerin komite seçiminin yapılacağı günden bir gün önceki akşama kadar kayıt yaptırabilecekleri ilan olunmuştur (Türk Sözü, 13 Mart 1933; Yeni Adana, 13 Mart 1933).

⁶ Komiteye seçilen isimlerin dışında Türk Sözü Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Nevzat Celal Bey'e 32, Erkek Lisesi Felsefe Muallimi Hamdi Hakverdi Bey'e 31, Muhtelit Orta Mektep Tarih ve Coğrafya Muallimi Ömer Kemal Bey'e 29, İlk Mektep Muallimlerinden Zülfikar Bey'e 27, Ramazanzade Kemal Bey'e 26, Burhan Sadık Bey'e 21, Avukat Abdurrahman Ali Bey'e 12, Yeni Adana Gazetesi sahibi Ahmet Remzi Bey, Yeni Adana Gazetesi müretteplerinden İbrahim ile Halk Gazetesi sahibi Rasim Bey'e de 1'er oy çıkmıştır (Türk Sözü, 17 Mart 1933; Yeni Adana, 19 Mart 1933).

⁷ Sabri Gül ile Ömer Kemal Ağar'ın dışındaki üyelerin çeşitli gerekçelerle çekilmesiyle oluşan münhal azalıklar için 5 Kasım 1935 günü yapılan seçim sonucunda Nevzat Güven, Hamdi Akverdi ve Erkek Lisesi Tarih Öğretmeni

İşleri Müdürü Vedat Güçlü, Türksözü Yazı İşleri Müdürü Nevzat Güven, Ticaret Mektebi Müdür Muavini Fahri Gülser, öğretmen Kemal Altan ve Erkek Öğretmen Okulu Müdürü Naci Ecer şube üyelerine, Naci Ecer ise aynı zamanda şube başkanlığına seçilmiştir (Türk Sözü, 10 Mart 1937; 12 Mart 1937; Yeni Adana, 10 Mart 1937; 11 Mart 1937; 13 Mart 1937; 17 Mart 1937). Müteakiben 24 Şubat 1939 (Yeni Adana, 18 Şubat 1939; Türk Sözü, 26 Şubat 1939) ile 13 Mart 1941 günü komite seçimleri yapılmıştır. 1941 yılı seçimi sonucunda Vehbi Evinç, Münire Yalçın, Leman Subaşı, Fahriye Tola, İhsan Tör şube üyelerine, şube başkanlığına ise Vehbi Evinç seçilmiştir (Türk Sözü, 13 Mart 1941). 1943 yılındaki komite seçimleri 16 Mart günü (Görüşler, S. 33 (1941), 1945 yılındaki komite seçimleri ise 10 Mart günü yapılmıştır. 1945 yılındaki seçim sonucunda Vehbi Evinç, İbrahim Onan, Hüseyin Kalaba, İbrahim Tekeli, Raşit Binöz şube üyelerine seçilirken Vehbi Evinç aynı zamandan şube başkanı olarak da seçilmiştir (Görüşler, S. 75-76 (1945). 1947 yılındaki komite seçimleri 12 Mart günü yapılmıştır. Seçimler neticesinde yeni komite Hüseyin Kalaba, İbrahim Onan, Veli Ertan, Rifat Oktay, Muzaffer Alap'tan oluşmuştur. Şube başkanlığına ise Hüseyin Kalaba seçilmiştir (Yeni Adana, 8 Mart 1947; Türk Sözü, 11 Mart 1947; 29 Mart 1947).

3. Adana Halkevi Kütüphanesi ve Neşriyat Şubesinin Faaliyetleri

Şube genel olarak kütüphane ve neşriyat alanlarında faaliyet göstermiştir. Bunları yaparken de zaman zaman diğer şubelerle işbirliği yapmıştır. Bu bağlamda 21 Ağustos 1941 günü Misis, Yemişli, Yunusoğlu, Kadıköyü, Zeytinli, İncirlik, Baklalı ve Büyükçıldırım köylerine birer kütüphane hediye etmiştir (Görüşler, S. 37 (1941)). 13 Haziran 1943 günü de Köycülük Şubesi Başkanı Memduh Pekbelger'in başkanlığında Sosyal Yardım Şubesiyle birlikte Tuzla bölgesine gezi düzenlenmiştir. Gezi kapsamında köylerin sıhhi durumlarıyla alakadar olunmuş, hastalar muayene edilerek ilaçlar verilmiş, tifüs mücadelesi için bastırılan broşürler dağıtılarak tifüs ve sıtma hakkında köylüler bilgilendirilmiştir (Görüşler, S. 54 (1943)), 18 Temmuz 1943 günü de Köycülük ve Sosyal Yardım Şubeleri üyeleriyle Karataş bölgesine bir gezi düzenlenmiştir. Ayrıca köylerdeki hastaların muayene ve tedavisi için 29 Ağustos 1943 günü Köycülük ile Kütüphane ve Neşriyat Şubesi başkanı Vehbi Evinç'in başkanlığında Sıtma Enstitüsünde staj yapmakta olan doktorlardan oluşan iki ayrı ekip kurularak Adalı, Bebeli, Danişment, Denizkuyusu, Eğriağaç, Kızıtahta, Şeyhmurat, Taşçı, Yunusoğlu ve Yemişli köyleri ziyaret edilmiştir. Ziyaret sırasında yaklaşık olarak 600 kadar

Aziz seçilmiştir (Türk Sözü, 6 Senteşrin 1935). Münhal azalıklar için 27 Temmuz 1936 ile 16 Kasım 1936 tarihlerinde de seçim yapılmıştır (Türk Sözü, 26 Temmuz 1936; 10 Teşrinisani 1936).

yoksul ve hasta köylü muayene edilerek ilaçları verilmiş, birçok ateşli sıtmalıya ampul kinin yapılarak köylüler sıhhi ve içtimai konularda aydınlatılmıştır (Görüşler, S. 56 (1943)).

Şube, cezaevindeki mahkûmlarla da ilgilenmiştir. Bu doğrultuda 1935 yılında şehrin muhtelif yerlerinde yeni okuma odaları açmak üzere çalışmalar yaparken (Akgünler, S. 5 (1935); S. 18 (1936), cezaevinde de bir kütüphane açmıştır. Halkevinin kütüphanesinde fazla nüshası bulunan kitapların yanı sıra çeşitli gazete ve mecmualar ile mahkûmların ahlaki ve ruhi halleri üzerinde müspet tesirler yapacak kitaplardan oluşan kütüphanenin zenginleşmesi için de zaman zaman kitap yardımıyla bulunmuştur (Akgünler, S. 4 (1935); S. 18 (1936)).

Şube üyeleri, halkın bilinçlenmesi için zaman zaman konferans da düzenlemişlerdir. Güzel Sanatlar Şubesi ile işbirliği yapılarak 1940 yılına kadar yoğun bir şekilde sürdürülen konferanslar, ağırlaşan savaş şartlarının etkisiyle olsa bu yıldan itibaren yapılmamaya başlanmıştır.

Şubenin faaliyetlerine genel olarak bakıldığında ise kütüphane/okuma odası ve neşriyat olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir.

3.1. Kütüphane/Okuma Odası

Halkevinin açılmasından sonra gerçekleştirilen komite seçimleriyle birlikte şubeler çalışmaya başlamıştır (Yeni Adana, 10 Mayıs 1933; 17 Mayıs 1933). Bu şubelerden birisi olan ve ilk toplantısını gerçekleştiren Kütüphane ve Neşriyat Şubesi, halkın okuma ihtiyaçlarını gidermek amacıyla şehrin kalabalık bir yerinde kütüphane ve okuma odası açmaya karar vermiştir (Adana Halkevi, 1938). Halkevi idare heyetine bildirilen kararın onaylanmasıyla birlikte uygun bir yer aranmaya başlanmıştır. Çok geçmeden mülkiyeti Belediyeye ait olup Yağ Camii civarında bulunan bir binanın kiralanmasına karar verilmiştir.⁸ Muhitinin en mükemmel yapılarından birisi olduğu ifade edilen iki katlı binanın alt katı okuma odası, üst katı ise kütüphane olarak planlanmıştır (Yeni Adana, 6 Temmuz 1933; Adana Halkevi, 1938). Yapılan ufak çaplı tamirattan sonra da 8 Temmuz 1933 günü hizmete açılmıştır (Yeni Adana, 9 Temmuz 1933).⁹ Yeni Adana Gazetesi'nin 10 Temmuz 1933 tarihli sayısında yer alan *Halkevi Okuma Odası* başlıklı yazıda odaya dair şu değerlendirmeye yer verilmiştir (Yeni Adana, 10 Temmuz 1933):

Halkevi Okuma odası açıldı. Halkımızın istifadesi için açılan bu oda şehrin en işlek bir caddesi üzerinde ve o semtin en güzel bir binasıdır. Odada şimdilik birçok faydeli kitap ve

⁸ Taşçıkan Sokağına giden yolun başında bulunan bina, bir dönem Elektrik Şirketi satış mağazası olarak da kullanılmıştır (Türk Sözü, 11 Mayıs 1933; 7 Temmuz 1933; 9 Temmuz 1933). Okuma odası, 1935 Haziranında CHP'nin yeni yapılan binasının altına taşınmıştır (Türk Sözü, 28 Haziran 1935).

⁹ Köylerde de okuma odası açmak isteyen şube yönetimi, bu konuda Köycülük Şubesi ile işbirliği yapılacağını ve okul bulunan köylerde öğretmenlerden istifade edileceğini açıklamıştır (Akgünler, S. 10 (1935)).

eserler mevcut olmakla beraber daha fazla takviyesi mukarrerdir. Yakında halkımız her istediği kitap ve gazeteyi odada bulacak ve bu suretle okuma ihtiyacını tatmin etmiş olacaktır.

Bunlardan başka Anadolu Ajansının her gün muntazaman vermekte olduğu telgraf haberleri de okuma odasına gelmektedir. Halkımız bundan istifade ederek gerek memleketimizde ve gerekse dünyada olup bitenleri günü gününe okuyarak malumat alabilirler.

Boş zamanlarınızda vakit öldürmek için kahve köşelerinde oturmayarak bu zamanlarınızı okuma odasında istifadeli kitaplar okumakla geçirmek lazımdır. Şurasını unutmamalı ki insan, bilgisi derecesinde insandır.

Okuma odasına gelenler İstanbul, Ankara ve Adana'da çıkan gazeteler, Halkevleri tarafından çıkarılan mecmualar ile Anadolu Ajansı'nın günlük bültenini (Türk Sözü, 7 Temmuz 1933; 9 Temmuz 1933), kütüphaneye gelenler ise çeşitli dergi, mecmua ve kitaplardan yararlanmışlardır. Kütüphanenin ilk nüvesini Türk Ocağı'ndan kalan eserler oluşturmakla birlikte bilhassa harf inkılabından sonra basılan eserlerle kütüphane zenginleştirilmeye çalışılmıştır (Yeni Adana, 10 Mayıs 1933; 12 Mayıs 1933). Bu esnada bir taraftan kitapların konulacağı dolaplar yaptırılırken (Türk Sözü, 29 Eylül 1933) bir taraftan da tasnif ve fihritleme çalışmalarına başlanmıştır. Ayrıca kütüphaneye günde kaç kişinin geldiğinin yanı sıra hangi kitapların okunduğu gibi bilgiler de kayıt altına alınmıştır (Yeni Adana, 6 Mart 1934; Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, 1934: 3, 121). Tutulan kayıtlara göre ilk etapta kütüphane ile odadan günlük ortalama 100'den fazla kişi yararlanmıştı (Yeni Adana, 13 Temmuz 1933; Türk Sözü, 25 Kânunusani 1934; Akgünler, S. 1 (1935); S. 4 (1935). Bu sayı, 1934 yılı başlarında günlük ortalama 100'ü kütüphane, 100'ü okuma odası olmak üzere 200'e yükselmiştir (Yeni Adana, 11 Nisan 1934).¹⁰ Kütüphane ile okuma odasına olan bu ilgi, binanın şehrin en büyük ve işlek caddesi üzerinde bulunması, ulaşımın kolay olması, muntazam ve aydınlık bir bina olmasının yanı sıra hava almasından dolayı gelenlerin sıcak günlerde serin bir havada okuma yapabilmesinden kaynaklanmıştır (Yeni Adana, 4 Ağustos 1933).¹¹ Buna rağmen okuma odası, 1935 Haziranında Belediye karşısına yeni yaptırılan parti binasının altına taşınmıştır. Bu taşınma, binanın işlek bir noktada bulunmasından ve elektrik donanımlı

¹⁰ 1937 Ocağında çoğunluğu öğrenci olmak üzere günde ortalama 140'ı gazete, 70'i kitap ve mecmua okuyucusu olmak üzere 210 kişi gelmiştir (Yeni Adana, 21 Kânunusani 1937). Ancak gelen çocukların çoğunluğunun ders saatlerinde okula gitmeyerek Okuma Odasına gelerek vakit geçiren çocuklar olması üzerine Kültür Direktörlüğü ile Halkevi yönetimi, öğrencilerin ders zamanlarında Halkevinde vakit geçirmelerini önleyici tedbirler almışlardır (Türk Sözü, 21 Mart 1937; 31 Mart 1937).

¹¹ Açıldığı ilk günlerde kapısı önünde müşteri bekleyen arabalardan dolayı halkın odaya rahatça girip çıkamadığı belirtilerek arabaların biraz aşağıda durması istenmiştir (Yeni Adana, 24 Ağustos 1933).

olmasından dolayı okuyucu sayısını olumlu yönde etkilemiştir (Akgünler, S. 7 (1935); S. 8 (1935); S. 13 (1936); Adana Halkevi, 1938).¹²

1933 yılında faaliyete geçen kütüphanenin de zaman içerisinde hem kitap mevcudu hem de okuyucu sayısı artmıştır. Ayrıca kütüphaneden daha rahat yararlanılabilmesi için kitaplar 1940 yılının ilk günlerinde konularına göre tasnif edilirken (Görüşler, S. 24 (1940); S. 25-26 (Şubat-Mart 1940), Ekim ayında taşınan yeni Halkevi binasının kuzey tarafındaki büyük bir odada bir etüt kütüphanesinin açılacağı, ancak mevcut okuma salonunun da açık kalacağı belirtilmiştir (Görüşler, S. 31 (1941)). Bu durum okuyucu sayısına olumlu yönde yansımıştır. Artan ilgiden dolayı kütüphane, binanın alt katında bulunan büyük bir salona taşınmıştır (Görüşler, S. 81 (1945); S. 85-86 (1946). Bu günlerde, CHP'nin açmış olduğu kütüphanecilik kursunu başarıyla tamamlayarak şehre dönen Hamid S. Asyalı da kütüphaneyi yeni ve milletlerarası bir tasnif usulüne göre tertibe başlamıştır (Görüşler, S. 79-80 (1945)).¹³ Kütüphanedeki eserlerin dil itibarıyla dağılımı şu şekildedir:¹⁴

Yıllar	Eserlerin Dil İtibarıyla Dağılımı			
	Türk Harfli	Arap Harfli	Yabancı Dil	Toplam
1933	-----	-----	-----	1.493
1934	-----	-----	-----	1.783
1935	-----	-----	-----	2.377
1937 ¹⁵	-----	-----	-----	2.747
1938	1.826	1.874	456	4.156
1939	2.073	1.877	456	4.406
1940	2.154	1.877	456	4.487
1941	2.390	2.050	580	5.020
1942	2.299	3.199	1.024	6.442
1943	4.376	2.117	1.187	7.680

¹² Vilayet genelindeki okuma odası sayısı zaman içerisinde artmış ve 1945 yılına gelindiğinde 2'si şehir merkezinde, 7'si köylerde olmak üzere 9'a ulaşmıştır (Görüşler, S. 85-86 (1946). Bunlardan birisi de 1938 yılında açılmış olan Döşeme Ocağı okuma odasıdır (Adana Halkevi, 1938: 70; Türk Sözü, 9 Eylül 1943).

¹³ Üç ay süren kurs 26 Haziran 1945 günü bitmiştir. Adana, Balıkesir, Burdur, Diyarbakır, Erzurum, Fatih (İstanbul), Konya, Kula (Manisa), Samsun, Şehremini (İstanbul) halkevlerinden gelen on kütüphane memurunun katıldığı kursta, teorik derslerin yanı sıra Ankara Halkevi Kütüphanesinde uygulama da yapılmıştır (Ötügen, 1957). Kurs bitiminde görev yerlerine dönen kursiyerler, tasnifleme çalışmalarına başlamışlardır. Fakat 1948 yılına gelindiğinde Adana'da tasnif çalışmalarının hâlâ tamamlanamamıştır (CHP XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, 1948).

¹⁴ 1933-1935 yılları arasında ait veriler halkevlerinin, 1936-1948 yılları arasında dair veriler ise Kültür, Maarif ve Milli Eğitim İstatistiklerinden derlenmiş olup bu eserler kaynakçada gösterilmiştir.

¹⁵ Kütüphaneye 1937 yılında 250 liralık yeni kitap alınmasına karar verilmiştir (Yeni Adana, 21 Kânunusani 1937). 30 Haziran 1937 tarihi itibarıyla kütüphanedeki kitap sayısı 3.117'ye ulaşmıştır (Yeni Adana, 24 Ağustos 1937).

1944	5.847	2.117	1.209	9.173
1945	4.530	2.200	1.285	8.015

Tabloya göre 1933 yılında 1.493 olan eser sayısı, 1945 yılında 8.015'e ulaşmıştır. 1945 yılı hariç tutulursa eser sayısında düzenli bir artış söz konusudur. 1945 yılındaki düşüş ise süreli yayınların ciltlettirilmesinden kaynaklanmıştır (Görüşler, S. 85-86 (1946)).¹⁶ Genel eser sayısındaki artış Türk harfli ve yabancı dilde olan eserlerin sayısının artmasından kaynaklanırken en dikkat çekici artış ise Türkçe eser sayısında meydana gelmiştir. Latin alfabesine geçilip yurt genelinde yoğun bir okuma-yazma seferberliği başlatıldığı göz önüne alındığında ve yeni eserlerinde Latin harfli olarak basıldığı göz önüne alınırsa bu artış makul görülmektedir.

1938-1945 yılları arasında kütüphaneye kaydı yapılan kitapların temin edilmiş usulüne dair verilerse şu şekildedir:¹⁷

Yıllar	Son 1 Yıl İçerisinde Kaydı Yapılan			
	Hükümet Tarafından Verilen	Satın Alınan	Bağış	Toplam
1938	270	68	163	501
1939	62	2	-----	64
1940	143	-----	-----	143
1941	271	-----	262	533
1942	782	558	115	1.455
1943	517	4	50	571
1944¹⁸	814	192	458	1.464
1945	432	398	78	908
Toplam	3.291	1.222	1.126	5.639

Tablodan, 1938-1945 yılları arasında kütüphaneye kaydı yapılan kitapların büyük bir kısmını hükümet tarafından verilen kitaplar oluşturmuştur. Bunu, satın alınan ve bağış yoluyla

¹⁶ Kütüphanedeki ciltsiz kitaplar ile süreli yayınlar zaman zaman ciltlettirilmiştir (Görüşler, S. 20-21 (1939); S. 22 (1939); S. 47 (1942); Türk Sözü, 13 Ağustos 1942).

¹⁷ Tablodaki veriler Kültür, Maarif ve Milli Eğitim İstatistiklerinden derlenmiş olup bu eserler kaynakçada gösterilmiştir.

¹⁸ Ziraat Vekâleti, kütüphaneye 1944 Martında 262 adet ziraatla ilgili kitap vermiştir (Yeni Adana, 3 Mart 1944). 1944 Kasımında da 42 dergi ile 7 yeni eser gelmiştir (Görüşler, S. 71 (1944)).

temin edilenler takip etmiştir. Ancak yıl olarak bakıldığında yeni kaydedilen kitap sayısının çok değişken olduğu görülmektedir. Bu durum, verilerin kapsadığı yılların ülkenin iktisadi açıdan olduğu kadar kâğıt temini konusunda da ciddi sıkıntılar yaşadığı İkinci Dünya Savaşı yıllarına denk gelmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Şube, kütüphanedeki kitap mevcudunu artırmanın yanı sıra rahat bir çalışma ortamı da oluşturmaya çalışmıştır (Türk Sözü, 11 Mart 1937). Bu doğrultuda kütüphane daha geniş bir yere taşınmış, sıcaklardan dolayı okuma salonuna vantilatör koyulmuş ve çalışma saatleri düzenlenmiştir.¹⁹ Çalışma saatlerinde ilk defa 1937 Mart ve Temmuz aylarında değişikliğe gidilmiştir.²⁰ Müteakiben de 1941 Ekiminde yapılan değişiklikle kütüphanenin Salı günü dışında her gün açık olacağı ve 15.00-22.00 saatleri arasında hizmet vereceği açıklanmıştır (Türk Sözü, 2 Birinciteşrin 1941; 13 İkinciteşrin 1941; 17 İkincikanun 1942). Fakat 1942 Kasımında yapılan düzenlemeyle Salı günleri ile öğleden önce kapanma uygulamasına son verilmiştir (Türk Sözü, 14 Teşrinisani 1942). 27 Ocak 1950 günü yapılan değişiklikle de çocuklara kütüphanede çalışabilecekleri bir yer tahsis edilerek ihtiyaç duyacakları kitapların temin edilmesine karar verilmiştir (Türk Sözü, 27 Ocak 1950).

1933-1949 yılları arasında Halkevi kütüphanesinden yararlanan okuyucu sayısı ile bunlara dair veriler şu şekildedir:²¹

Yıllar	Halkevi Kütüphanesinden Yararlanan Okuyucuların Yıllara Göre Cinsiyet Esaslı Dağılımı		
	Kadın	Erkek	Toplam
1933	-----	-----	15.000
1934	-----	-----	30.851

¹⁹ Halkevi kütüphanelerinin çalışma saatlerine yönelik düzenlemelerde CHP Genel Sekreterliği'nin uyarısı da etkili olmuştur. Buna göre 1938 Aralık ayında yapılan bu tarzdaki bir uyarıda, *Bazı halkevlerindeki durgunluğa dikkat çekildikten sonra durgunluğun en önemli sebebinden birisinin kütüphanelerin kapalı olması olduğu belirtilerek aynı zamanda muhitlerinin bir umumi kütüphanesi mahiyetinde olan bu kütüphanelerin haftanın muayyen günlerinde –tatil günleri tabiatile hariç- muayyen saatlerde açılır kapanır olması ve bu iltizamın hiçbir surette bozulmamasının lazım geldiği* belirtilmiştir (BCA, 490.1.0.0.4.19.22). Ancak Adana Halkevi, iklimsel faktörlerin etkisiyle olsa gerek bu yazıdan daha önce çalışma saatlerinde düzenlemeye gitmiştir.

²⁰ 1937 Martında 08.00-12.00/13.30-17.30 olan çalışma saatleri, Temmuzda 08.00-12.00/14.00-17.30 olarak değiştirilmiştir (Türk Sözü, 9 Mart 1937; 10 Temmuz 1937; Adana Halkevi, 1938: 70). Ancak Yeni Adana Gazetesi'nin 19 Ocak 1938 tarihli nüshasında yer alan bir haberde, okuma salonlarının tatil günleri olan cumartesi günü öğleden sonra ile pazar günü kapalı olmasından dolayı işçi ve memurların buralardan istifade edemediği belirtilerek geceleri ya da cumartesi günü öğleden sonra ile pazar günü açık bulundurulmasının halkın istifadesi bakımından faydalı olacağı belirtilmiştir (Yeni Adana, 19 Kânunusani 1938). Ancak gazetenin bu haberinin dikkate alınmadığı görülmektedir. Zira çalışma saatlerine yönelik 1937 yılındaki düzenlemeden sonraki ilk değişiklik 1941 Temmuzunda gerçekleştirilmiştir (Türk Sözü, 26 Haziran 1941).

²¹ 1933-1935 yılları arasında ait veriler halkevlerinin, 1936-1948 yılları arasında dair veriler ise Kültür, Maarif ve Milli Eğitim İstatistiklerinden derlenmiş olup bu eserler kaynakçada gösterilmiştir. 1949 yılına dair veriler ise dönemin basınında yer almıştır (Türk Sözü, 19 Şubat 1950).

1935	-----	-----	37.558
1937	-----	-----	59.867
1938	-----	25.205	25.205
1939	8.635	83.270	91.905
1940	13.255	89.300	102.555
1941	6.550	29.149	35.699
1942	3.320	17.783	21.103
1943	370	17.322	17.692
1944	299	51.856	52.155
1945	1.274	14.540	15.814
1949	-----	-----	23.040

Tabloya göre kütüphaneden yararlanan okuyucu sayısı ciddi bir değişkenlik göstermekle birlikte erkek sayısı kadın sayısından daha fazladır. Sayılardaki görülen değişkenliğin İkinci Dünya Savaşı sırasında erkeklerin silahaltına alınmasına ve buna bağlı olarak kadınların zamanlarını değerlendirme şekliinden değişmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi açtığı kütüphane ve odama odaları ile okumayı teşvik etmekle yetinmeyerek kitap sevgisinin yerleşmesi için de çalışmıştır. Bu doğrultuda 30 Mart 1946 gecesi bir kitap gecesi düzenlemiştir (Yeni Adana, 18 Mart 1946; Türk Sözü, 30 Mart 1946; Görüşler, S. 87 (1946).

3.2. Neşriyat Faaliyeti

Halkevlerinin açıldığı ilk yıllarda yayınların hangi şube tarafından yapılacağı konusunda bir yanlış anlamının olduğu görülmektedir. Fakat 1940 yönetmeliğinde bu husus açıklığa kavuşturularak her türlü yayını basma görevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesine, dergi çıkarma görevi ise Dil, Edebiyat, Tarih Şubesine verilmiştir (CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, 1940). Bu karışıklığı Adana Halkevi'nin faaliyetlerinde de görmek mümkündür. Nitekim süreli yayını olarak neşredilen Akgünler gazetesi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi tarafından, müteakiben yayınlanan *Görüşler* ile *Çukurova* dergileri ise Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi tarafından çıkarılmıştır.

Şube, halkevinin etkinliklerini halka duyurmak, toplumu bilgilendirmek ve kültürel değerleri gelecek nesillere aktarmak için kitap ve broşür yayınlamış, gazete çıkarmış, yerel

basına yazılar yazdırmış²², film gösterimi gerçekleştirmiş, hoparlörle müzik yayını yapıp konferanslar düzenlemiştir. Bu faaliyetleri sırasında zaman zaman diğer şubelerle işbirliği de yapmıştır. Buna örnek olarak yayın çıkarma konusunda Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi ile yapılan işbirliği verilebilir. Şubenin bu nitelikte tespit edilen faaliyetleri ise şunlardır:

3.2.1. Gazete

Akgünler: 1935-1936 yılları arasında köylüyü tarım ve hayvancılık konusunda bilgilendirmek ve Halkevinin faaliyetlerinden haberdar kılmak için çıkarılmıştır (Adana Halkevi, 1938).²³ 22 sayı yayınlanmış olup ilk sayısı 5 Ocak 1935, son sayısı 29 Ekim 1936 tarihlidir. İlk sayıları aylık olarak yayımlanmışsa da daha etkili olması için bir süre sonra 15 günde bir yayınlanmaya başlanmıştır (Akgünler, S. 13 (1936)).²⁴

3.2.2. Kitap/Broşür

Halkevlerinin açılmasının yıldönümünün anısına Adana'nın çok canlı bir şekilde anlatıldığı ifade edildiği (Türk Sözü, 25 Şubat 1934), 100 sayfadan oluşan ve Adana Halkevi'nin ilk yayını olduğu belirtilen bir kitap bastırılmıştır.²⁵ Ayrıca Adana'nın kurtuluş tarihini yazmak için harekete geçilmiş (103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı 1932-1935, 1936) ve bir hayli doküman da toplanmıştır (Türk Sözü, 19 Şubat 1938). Müteakiben Cumhuriyetin 15. yıldönümü münasebetiyle Halkevi'nin faaliyetlerini ihtiva eden bir kitap neşredilmeye karar verilmiş, kitabı hazırlayacak olan isimlerin seçilmesiyle birlikte de çalışmalara başlanmıştır (Türk Sözü, 3 Ağustos 1938; Yeni Adana, 3 Ağustos 1938). 1939 yılında ise Atatürk'ün Adana hatıralarına dair bir kitabın neşri için çalışmalar yapılmıştır (Türk Sözü, 20 Kânunusani 1939).

Halkevi tarafından yayınladığı tespit edilen kitaplar ile broşürler ise şunlardır: *Adana Halkevi Broşürü*, *Cumhuriyet Bayramı Propaganda Broşürü*²⁶, *12 Yılın Kültürü Broşürü 1923-1935*, *1937 Yılı Karacaoğlan Gecesi Programı*, *Motor Kurslarına Ait Notlar*, *5 Kânunusani 1922*, *23 Şubat*²⁷, *Cirit Oyununun Kuralları*, *Seyhan Anıtları*, *Ağıtlar 1 ve Yunus Emre*'dir (Akgünler, S. 13 (1936); 1937 Yıldönümü Broşürü Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı?,

²² 1935 yılında uçak tehlikesine dair mahalli gazetelere yazılar yazılarak propaganda faaliyetinde bulunulmuştur (Akgünler, S. 7 (1935)).

²³ CHP Genel Sekreterliği tarafından gönderilen 29 Temmuz 1936 tarihli bir yazıda, Halkevinin çıkarmakta olduğu Akgünler Gazetesinin köylüler için yayımlandığı, ancak parti tarafından *Yurt* adında bir köylü gazetesi çıkarıldığı için ayrıca bir köylü gazetesine gerek olmadığı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra yeni yapılacak olan Adana Halkevi binası için satın alınan arsadan dolayı tasarruf yapılacak olması da Akgünler'in yayınına son verilmesine etkili olmuştur (BCA, 490.01.842.331.1.1; 490.01.842.331.1.8).

²⁴ Gazete ile alakalı ayrıntılı bilgi için bkz. (Çanak, 2013).

²⁵ Kitaptan 1.000 adet bastırılmıştır (Türk Sözü, 1 Mart 1934).

²⁶ 1937 yılı Cumhuriyet Bayramı'nda çıkarılmıştır (Adana Halkevi, 1938).

²⁷ Adana'nın önemli muharrirlerinin yazılarından oluşan 64 sayfalık resimli kitaptan 1.000 adet basılmıştır (Adana Halkevi, 1938).

1938; Adana Halkevi, 1938; Seyhan, 1938; CHP 1939'da Halkevleri, 1939: 10; CHP Halkevleri ve Halkodaları 1944, 1945).²⁸

Kitabın yanı sıra zaman zaman broşür de yayınlanmıştır. İlk olarak, ilk halkevlerinin açılışının yıldönümü dolayısıyla fevkalade bir risale çıkarılması kararlaştırılmıştır. Bu maksatla 23 Ocak 1934 günü Fırka Vilayet Heyeti Reisi ve Aksaray mebusu Süreyya Bey'in başkanlığında bir toplantı yapılmıştır. Toplantı sonunda mecmuanın yazılarını temin, tedarik ve tetkik için Erkek Lisesi Müdürü Salim, Edebiyat Öğretmeni Arif Nihat, Cavit İhsan, Nevzat Celal ve Hamdi Hakverdi'den oluşan bir heyet teşkil olunurken ressam Kenan, Selahattin Ragıp ve Reşat Sadi Bey'den oluşan bir de teknik heyet seçilmiştir (Yeni Adana, 25 İkincikanun 1934). Bunun dışında Cumhuriyetin onuncu yıldönümü kutlamaları²⁹ kapsamında Adana Halkevi'nin faaliyetlerine dair bir broşür çıkarılarak halka dağıtılmıştır (Yeni Adana, 18 Teşrinievvel 1933; Türk Sözü, 25 Kânunusani 1934).

Şubenin bu mahiyetteki son çalışması ise Adana'nın düşman işgalinden kurtuluş günü olan 5 Kânunusani gününe özel bir broşür için hazırlamak için 1941 yılı sonunda gerçekleştirdiği çalışmalar olmuştur. 5 Kânunusaniye dair yazılar, hatıralar ve şiirlerin yer alacağı broşürün 1942 yılı kutlamaları sırasında halka ücretsiz olarak dağıtılacağı açıklanmıştır (Türk Sözü, 20 Birincikanun 1941).

3.2.3. Film Gösterimi

Çalışmalarını çok yönlü olarak devam ettiren şube, sinema konusundaki çalışmalarıyla da adından söz ettirmiştir. 1935 yılı içerisinde Halkevi tarafından alınan sesli sinema makinesi bu konuda önemli bir dönüm noktası olmuştur (Akgünler, S. 3 (1935). Bu makine ile önemli gün ve gecelere dair etkinlikler ilerleyen dönemlerde vatandaşlara izlettirilmek üzere kayda alınmaya başlanmıştır (Seyhan, 1938; Adana Halkevi, 1938). Bu amaçla gerçekleştirilen ilk kayıt, halkevlerinin 1935 yılı açılış yıldönümü merasimi olmuştur. Öncelikle İstanbul'a gönderilen bu kayıtlar, gerekli işlemlerden geçirilip gösterime hazır hale geldikten sonra vatandaşa izlettirilmeye başlanmıştır (Akgünler, S. 4 (1935); S. 5 (1935). Bunun yanı sıra yöre insanının temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılığa dair film gösterimleri de gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede gerçekleştirilen ve zehirli otlar hakkında bilgi veren bir filmi yaklaşık olarak 700 kişi izlemiştir (Akgünler, S. 4 (1935). Ücretsiz olarak gerçekleştirilen film

²⁸Şube, yeni yetişen nesle 5 Kânunusani Kurtuluş Bayramını daha iyi anlatabilmek için 1935 yılında *12 Yılın Kültürü* adlı broşürle birlikte *5 Kânunusani* isimli kitaptan 2.000 adet bastırarak bayramın ilk günü ilkokul öğrencilerine dağıtmıştır (Ak Günler, S. 10 (2 İlkânun 1935); S. 13 (23 Şubat 1936); 5 İkinci Kânun 1922, 1936; Adana, 1937; Adana Halkevi, 1938).

²⁹ Cumhuriyetin onuncu yıldönümü kutlamaları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. (Bolat, 2012).

gösterimleri, Halkevi sinemasının yanı sıra şehirdeki diğer sinemalarda da gösterilerek daha fazla kişinin yararlanması sağlanmıştır (Akgünler, S. 4 (1935); S. 5 (9 Mayıs 1935); S. 10 (2 Aralık 1935); S. 13 (23 Şubat 1936).

1935 yılında başlayan film gösterimleri ilerleyen süreçte de devam etmiştir.³⁰ Nitekim 1940 yılında şehir sinemalarında ve Halkevi sinemasında gösterilen muhtelif mevzulardaki filmleri 39.10 kişi izlemiştir (Görüşler, S. 32 (1941).

3.2.4. Radyo/Hoparlör Yayını

Halkevleri, düzenledikleri etkinliklerden daha fazla kişinin yararlanabilmesi için de çaba harcamışlardır. Radyo ve hoparlörlerden yararlanması düşüncesi de bu esnada gündeme gelmiştir.³¹ Adana Halkevi de salonunun küçük olmasından dolayı gerçekleştirdiği etkinliklerinden daha fazla kişinin yararlanabilmesi için tekrarlamak zorunda kalınca 1935 yılında şehrin muhtelif yerlerine hoparlör yerleştirmek üzere harekete geçmiştir (Türk Sözü, 1 İlkânun 1935; Akgünler, S. 8 (1935); Adana Halkevi, 1938).³² Bunun üzerine bilhassa konferanslar ile musiki gecelerinde kullanılmak üzere bir tane mikrofona iki tane hoparlör satın alınmıştır (Akgünler, S. 6 (1935); S. 8 (1935). 1936 yılında ise bir mikrofona dört hoparlörle faaliyetlere devam edilmiştir. Hapishaneye konulan hoparlörler sayesinde mahkûmlar da bu etkinliklerden yararlanmıştır (Adana Halkevi, 1938).³³ Hoparlörler yardımıyla müzik yayını ile konferansların daha fazla kişiye ulaştırılması düşüncesi ilerleyen yıllarda da devam etmiştir. Nitekim 1944 Nisanında temsil salonunda verilecek olan konser ve konferansların dinleyiciler tarafından daha iyi işitilmesi için salona bir hoparlör konulmuş, şehrin muhtelif yerlerine de hoparlör konulmasına karar verilmiştir (Türk Sözü, 18 Nisan 1944).³⁴

Şube, 1936 yılının ilk günlerinde yaptığı toplantıda pazar ve perşembe günleri saat 19.30'da hoparlörle neşriyata başlama kararı almıştır (Akgünler, S. 12 (1936); Türk Sözü, 10 Sonkânun 1936; Adana Halkevi, 1938). Güzel Sanatlar Şubesiyle gerçekleştirilecek olan neşriyat günlerinde yirmi dakikayı geçmemek üzere konferans verileceği, halkın bedii

³⁰ Haziran ayında gösterilen filmlerden sağlıklı ilgili olanı İçtimai Muavenet Şubesinin işbirliğiyle gösterilmiştir (Akgünler, S. 6 (1935); S. 7 (1935).

³¹ CHP Genel Sekreterliği,1938 Aralık ayında Halkevlerinden birer radyo bulundurmalarını ve şehrin muhtelif yerlerine koyacakları hoparlörlerle de halkevine gelemeyenlerin düzenlenen etkinliklerden istifade ettirilmesini istemiştir (Türk Sözü, 4 Kânunuevvel 1938).

³² Türk Ocağı'ndan fırkaya kalan radyodan istifade edilemeyince fırka umumi merkezinden yeni bir radyo istenmiştir (Yeni Adana, 13 Teşrinisani 1933).

³³ Müzik yayını konusunda Güzel Sanatlar Şubesi ile işbirliği yapılmıştır. Ancak 1936 yılı Haziran ayı sonunda şube üyelerinin görevden ayrılması üzerine yeni üyeler belirleninceye kadar bu konudaki çalışmalar bir süreliğine ertelenmiştir (Akgünler, S. 19 (1936).

³⁴ 1945 Şubatına gelindiğinde ise şehrin muhtelif kalabalık yerlerine hoparlör koyma işine yakında başlanacağı ve bu iş için de 12.000 lira sarf edileceği açıklanmıştır (Yeni Adana, 12 Şubat 1945).

zevklerini okşayacak milli ve hafif alafranga havalardan oluşan plaklar çalınacağı, güne dair önemli iç ve dış haberlerin verileceği, münasip ve uygun şiirler okunup, monologlar söyleneceği açıklanmıştır (Adana Halkevi, 1938). 12 Ocak'ta gerçekleştirilen ilk radyo neşriyatının konuşmacısı Uçak Kurumu Başkanı Sabri Gül olmuş ve *Hava Tehlikesine* dair bir konferans vermiştir. Hoparlörler yardımıyla şehrin muhtelif yerlerinden de dinlenebilen konferansa halk büyük ilgi göstermiştir (Türk Sözü, 10 Sonkânun 1936; 12 Sonkânun 1936). Konferansa dair yerel basında yapılan değerlendirmede halkın büyük kalabalıklar halinde kahvelere ve meydanlara yığılarak bir saat mütemadiyen yerini terk etmeden neşriyatı dinlediği belirtilerek bunun da teşebbüsün muvaffakiyetini gösterdiği ifade edilmiştir (Türk Sözü, 14 Sonkânun 1936).

16 Ocakta yapılacak olan radyo neşriyatı ise yapılan ışıkları söndürme ve maskeleye tecrübesi yüzünden 17 Ocakta gerçekleştirilmiştir. Erkek Lisesi Felsefe Öğretmeni Hamdi Akverdi'nin verdiği *Türk Kadınlığının ve Ailesinin İnkışafı* başlıklı konferanstan sonra plak çalınmış, dâhili ve harici haber neşriyatı yapılmıştır (Türk Sözü, 18 Sonkânun 1936). Hamdi Akverdi'nin 20 Ocakta verdiği *Dünya ve Türk Kadınının İçtimai Hayata Girişi ve Rolü* mevzulu konferanstan sonra ise bando ile orkestra musiki şöleni gerçekleştirmiş, Sıtkı Avcı ile arkadaşları da halk türküleri söylemiştir (Türk Sözü, 21 Sonkânun 1936). Orta Mektep Tarih Muallimi Ömer Kemal Açar 23 Ocak günü *Medreselerin Nasıl Kurulup Nasıl Bozulduğuna* dair bir konferans vermiş, konferanstan önce de plaklar çalınmış iç ve dış haberler okunmuştur (Türk Sözü, 24 Sonkânun 1936). Kız Lisesi'nden Felsefe ve Ruhیات Öğretmeni Hidayet Hanım 30 Ocak günü *Aile Ocaklarında ve Okullarda Çocuk Terbiyesi* (Türk Sözü, 31 Sonkânun 1936), Erkek Lisesi Edebiyat Öğretmeni Arif Nihat Asya da 3 Şubat günü *Dünkü ve Bugünkü Türk Dili* başlıklı birer konferans vermiştir (Türk Sözü, 4 Şubat 1936). Bunları, Şubat ayında Kız Lisesi Fizik öğretmeni Hayriye Hanım'ın (Türk Sözü, 18 Şubat 1936), Nisan ayında Namık Kemal Mektebi öğretmenlerinden Necmettin Necip Esin ile Yamaçlı Mektebi öğretmenlerinden Zühtü Şahin'in (Türk Sözü, 9 Nisan 1936)³⁵, Mayıs ayında da Dr. Edhem Necdet'in verdiği konferanslar takip etmiştir.³⁶ Konferansların yanı sıra akşamüzeri muntazam saatlerde hoparlörle musiki neşriyatına devam edilerek bütün törenler ile çalışmalar da filme alınmıştır (Akgünler, S. 17 (1936)).

1937 yılında konferanslara devam edilmiştir. Bu doğrultuda 15 Mart-15 Nisan günleri arasında Hadi Okan *Cürüm Meşhud*, Raşit Binöz *Atatürk Çocuklarının Ödevleri*, İbrahim Şehir

³⁵ Necmettin Necip Esin *Türk Tarihi* konulu bir konferans vermiştir (Türk Sözü, 3 Nisan 1936).

³⁶ Dr. Edhem Necdet gazlarla ilgili kurs vermiştir (Akgünler, S. 17 (1936)).

Güzelliği, Nevzat *Gazetecilik*, Sulh Hâkimi Hadi Okan *Meşhur Suçlar Kanunununun Tatbikatu* (Türk Sözü, 21 Mart 1937), Tecim Okulu Öğretmenlerinden Zihni *Tasarruf* (Yeni Adana, 31 Mart 1937), Selami *Bugünkü Rejimin Kültür Faaliyeti*, Nuri *Eti Türkleri*, Seyfi *Haritacılık ve Kadastro*, Yalman Yalın *Güneyde Arkeoloji*, Süleyman Sergici *Borsa*, İzzet Koçak *Çocuk Haftası*, Şükrü *Doğum*, Baha *Çocuk Bakımı*, Nuri *Çocuk Sevgisi* (Görüşler, S. 2 (1937), Öğretmen Nuri Aydın ise *Türk Harsı* (Türk Sözü, 11 Nisan 1937; Yeni Adana, 14 Nisan 1937; 15 Nisan 1937) başlıklı konferansları vermiştir. 17 Nisan-11 Mayıs günleri arasında hoparlörle verileceği açıklanan konferanslar ise şunlardır: 17 Nisan günü öğretmen Zülfikar *Ulusal Birlik*, 18 Nisan günü Dr. Şükrü *Gebelik Hıfzıssıhhası*, 20 Nisan günü Borsa Genel Sekreteri Süleyman Sergici *Borsalar*, 24 Nisan günü Ticaret Odası Reisi İzzet Koçak *Çocuk Haftası ve Seyhan Merkezinin Faaliyeti*, 25 Nisan günü Dr. Baha *Çocuk Bakımı*, 27 Nisan günü Öğretmen Okul Direktörü Naci Ecer *Çocuk Sevgisi*, 1 Mayıs günü Dişçi İsmail Hakkı *Diş Bakımı*, 2 Mayıs günü Arif Nihat Asya *Dil Devrimi* (Yeni Adana, 3 Mayıs 1937), 4 Mayıs günü Necati Sepici *Memlekette Atletizm*, 8 Mayıs günü Hidayet Ongan *Adabı Muaşeret*, 9 Mayıs günü Kadastro Müdürü Seyfi *Kadastro* (Yeni Adana, 10 Mayıs 1937), 11 Mayıs günü Ömer Sanver *Eti Türkleri*, Belkıs Zincirkıran *Okuma Zevki* (Türk Sözü, 14 Nisan 1937; Görüşler, S. 3 (1937). 16 Mayıs-23 Eylül günleri arasında ise Ramiz *Eti Türkleri*, Raşit Binöz *Dilimizi Sevelim*, Feyzullah Sacit *İnkılap ve İnkılabı İman*, Rüstem *Aile Ekonomisi*, Hakkı Somay *Diş Bakımı* ve Ömer Sanver de *Montrö* başlıklı konferansları vermiştir (Yeni Adana, 17 Mayıs 1937; Görüşler, S. 4 (1937).

1937 yılı genelinde ise hoparlörle muhtelif konularda 27 konferans gerçekleştirilmiş, her gün gerçekleştirilen müzik yayınıyla halkın müzik zevki geliştirilmeye çalışılmış, okuma odasından da bir yıl içinde 50-60 bin arası kişi istifade etmiştir (Türk Sözü, 19 Şubat 1938; Adana Halkevi, 1938).

17 Mart-30 Mayıs 1938 tarihleri arasında ise takriben 5.000 kişinin faydalandığı 27 konferans gerçekleştirmiştir (Adana Halkevi, 1938). Hoparlörle gerçekleştirilen bu konferanslardan tespit edilenler şunlardır: Öğretmen Selami Akal *Kurtuluş ve Atatürk*, Ziraat Müdürü Nuri *Adana Ziraatı*, Öğretmen Zihni Bayo, *Kooperatif*, Dr. Ekrem Baltacı, *İçki İbtilas*, *Sâri Hastalıklar*, Dr. Şükrü Konuralp, *Kadın Hastalıkları*, Kadastro direktörü Seyfi *Cumhuriyette Tasarruf ve İnkılap* ile *Ulusal Egemenlik ve Çocuk Haftası*, İkinci Ortaokul Direktörü Kemal Güvenç *Zehirli Gaz ve Korunma*, Öğretmen Arif Asya *Türk Destanından Çıkan Manalar*, Vergiler Komisyonu Reisi Ramiz *Vergiler*, Öğretmen Hüsnü Uğur *Türk Tarihinin Anahatları*, Öğretmen Zülfikar Ortaç *Maarif Cemiyeti*, Kimyager Bedia *Sıtma Sinekleri*, Trahom Başhekimi İzzet *Trahom*, Öğretmen Necmeddin Esin *Türk Dili ve İstiklal*,

CHP Sekreteri Sıtkı Avcı *Halk Musikisi*, Öğretmen Kemal Altan *Altıok*, Kültür Direktörü Ekrem Gürsel *Seyhan'da Kültür Hareketleri*, Hüsnü Uğur *Türk Tarihinin Anahatları (ikinci defa)*, Dr. Ekrem Baltacı *Natura*, Mürşide Akyol *Türk Kadını ve Adana Kadınlığı*, Rıza Salih Saray *Çukurova'da Spor*, Nadir Arayın *Sigortacılık*, Seyfi Tezer *Cumhuriyette Köylü ve Köycülük*, Dr. Ekrem Baltacı *Gençlikte Sıhhat* (Görüşler, S. 10 (1938); S. 11-12 (1938); S. 15 (1939). Bu konferansların yanı sıra 30 Nisan 1938 günü Karacaoğlan gecesi yapılmıştır (Görüşler, S. 15 (1939); Adana Halkevi, 1938: 70). Belkıs Zincirkıran ve Yalman Yalgın'ın Karacaoğlan'ın hayatı ve halk edebiyatındaki yerinden bahsettiği gecede, Karacaoğlan'a ait şiirler de okunmuştur (Adana Halkevi, 1938).

1939 Nisan-Mayıs aylarında zirai ve sıhhi konularla ilgili çeşitli konferanslar gerçekleştirilmiş (Görüşler, S. 18 (1939), Eylül ayında ise radyo havadisleri ile müzik neşriyatı yayını yapılmıştır (Görüşler, S. 20-21 (1939). 1940 yılı Şubat ayında Dr. Muzaffer Lokman *Verem ve Veremin İstidadı ve Sirayeti*, Nurullah Ataç *Edebiyatta Şiir*, Selim Sırrı Tarcan *Spor ve Gençlik* ile Ercüment Ekrem Talu *Şehircilik ve Turizm* başlıklı konferansları vermiştir. Konferansların yanı sıra müzik neşriyatına da devam edilmiştir (Görüşler, S. 24 (1940); S. 25-26 (1940). 27 Ekim 1941 tarihinde Ticaret Lisesi öğretmeni ve Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi Başkanı B. İhsan Tör tarafından *Cumhuriyet ve Halk İdaresi* başlıklı bir konferans verilmiştir (Türk Sözü, 22 Birinciteşrin 1941; 26 Birinciteşrin 1941; 28 Birinciteşrin 1941; Görüşler, S. 39 (1941).

1 Eylül 1940 günü gelen yeni radyo ile birlikte Halkevinin bahçe kısmına da hoparlörle yayın yapılmaya başlanmıştır (Türk Sözü, 1 Eylül 1940). Hatta 1942 yılından itibaren hoparlör yayını genişletilerek yapılmaya çalışılmıştır (Türk Sözü, 15 Mart 1942). Bu doğrultuda temin edilecek yeni hoparlörlerden birisinin Atatürk Parkı'na, diğerlerinin ise Belediye önü ile Halkevi önüne kurulacağı açıklanmıştır (Türk Sözü, 5 Mayıs 1942). Ancak önce savaş yıllarının neden olduğu sosyo-ekonomik şartların, daha sonra da çok partili hayata geçişle birlikte halkevlerine yönelik başlayan tartışmalardan dolayı olsa gerek Halkevinin faaliyetlerinin giderek azaldığı görülmektedir.

Sonuç

1933 yılında faaliyete geçmiş olan Adana Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi, halkevleri çalışma talimatnamelerindeki belirlenen hedefler doğrultusunda faaliyetler gerçekleştirmiştir. Buna göre şubenin adından da anlaşılacağı üzere iki temel faaliyet alanı vardır. Birincisi kütüphane ve okuma odası açarak toplumun okuma ihtiyacına cevap vermek, ikincisi de neşriyat faaliyetinde bulunarak yerel kültürel değerleri kayıt altına alarak yok olmaktan kurtararak gelecek nesillere aktarmak ve doğal olarak da milli kültürün gelişimine katkı sağlamaktır.

Şube, açtığı kütüphane ve okuma odaları ile bireylerin okuma ihtiyacını gidermeye yönelik olarak hizmet vermiştir. Bu sırada her yıl binlerce kişinin yararlandığı bir de zengin kütüphane meydana getirmiştir. İnsanların kütüphaneden rahat bir şekilde yararlanabilmesi için de çalışma saatlerinde zaman zaman düzenlemeye gitmiştir. Ancak savaşın seyrine bağlı olarak insanların önceliğinin değişmesinden dolayı kütüphanenin okuyucu sayısı inişli çıkışlı bir grafik sergilemiştir. Bununla birlikte eser sayısı günden güne artan kütüphane, her yıl binlerce kişiye hizmet vererek toplumsal aydınlanma noktasında çok önemli bir hizmet ifa etmiştir.

Neşriyat alanında da dikkat çekici çalışmalar gerçekleştiren şube, 1935-1936 yılları arasında Akgünler adında bir gazete yayınlamıştır. Ayrıca Adana şehir tarihi ile halk kültürüne dair de birçok kitap ile broşür neşretmiştir. Bunun yanı sıra insanları bilgilendirmeye yönelik film gösterimleri ile hoparlörler yardımıyla radyo yayını ile konferans gerçekleştirmiştir. Hatta cezaevine konulan hoparlör sayesinde mahkûmlar da bu etkinliklerden yararlanmıştır. Bu faaliyetlerin bir kısmı diğer şubelerle yapılan işbirliği sayesinde gerçekleştirilmiştir. Örneğin Köycülük Şubesi ile işbirliği yapılarak köylere kütüphane edilmiş, Sosyal Yardım Şubesi ile işbirliği yapılarak hasta köylüler muayene edilerek ilaçlar verilmiş, salgın hastalıklara dair bastırılan broşürler dağıtılarak tifüs ve sıtma gibi bölgede yaygın görülen hastalıklar hakkında köylüler bilgilendirilmiştir. Güzel Sanatlar Şubesi ile yapılan işbirliği doğrultusunda da halkı bilgilendirmeye yönelik konferanslar düzenlemiştir. Ancak bu konferanslar, ağırlaşan savaş koşullarının etkisiyle olsa gerek 1940 yılından itibaren yapılmamıştır. Şubenin faaliyetlerine genel olarak bakıldığında ise cumhuriyetin toplumsal kalkınma ve aydınlanma hedefi doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirdiği ve bu hususta da başarılı olduğu söylenebilir.

Kaynaklar

Arşiv Belgeleri *Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA).*

490.01.842/331.1.1.

490.01.842/331.1.8.

490.1.0.0./4.19.22.

Resmi Yayınlar

103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı 1932-1935, Ankara 1936.

1937 Yıldönümü Broşürü Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı?, Ankara 1938.

BİUD, *1937-1938 Maârif İstatistiği*. (1939).

BİUM, *1938-1939 Maârif İstatistiği*. (1942).

BİUM, *1939-1940 Maârif İstatistiği*. (1942).

BİUM, *1940-1941 Maârif İstatistiği*. (1943).

BİUM, *1941-1942 Maârif İstatistiği*. (1944).

BİGM, *Milli Eğitim İstatistikleri 1942-1943*. (1945).

BİGM, *Milli Eğitim Genel Kitaplıklar ve Müzeler ile Halkevleri, Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları İstatistikleri 1943-1944*, (byy), 1946.

BİGM, *Milli Eğitim Genel Kitaplıklar ve Müzeler ile Halkevleri, Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları İstatistikleri 1944-1945*. (1947).

CHP XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları. (1948).

CHP 1939'da Halkevleri. (1939).

CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi. (1940).

CHF Halkevleri Talimatnamesi. (1932).

CHP Halkevleri ve Halkodaları 1944.(1945).

Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası. (1934).

Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası. (1935).

Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası. (1936).

Sürelî Yayınlar

Akgünler (1935-1936).

Cumhuriyet (1931).

Görüşler (1937-1946).

Resmî Gazete (1935).

Türk Sözü (1931-1950).

Yeni Adana (1932-1946).

Kitaplar ve Makaleler

Adana Halkevi, Adana 1938.

Atatürk ve Halkevleri, Ankara 1974.

Bolat, B. S. (2012). *Millî Bayram Olgusu ve Türkiye’de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1923-1960)*. Atatürk Araştırma Merkezi.

Çanak, E. (Mart 2013). Akgünler Gazetesi ve Gazetede Adana Halkevi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 85, 1-45.

..... (2022). Adana’daki Erken Cumhuriyet Dönemi Yapılarına Bir Örnek: Adana Halkevi Binası. *Sosyal ve Beşerî Bilimlerde Araştırma ve Değerlendirmeler-I, Gece Kitaplığı*, 539-571.

Çeçen, A. , (1990). *Atatürk’ün Kültür Kurumu Halkevleri*, Gündoğan Yayınları.

Koçak, C. (1996). *Türkiye’de Millî Şef Dönemi (1938-1945)*. (2010). (2), İletişim.

Olgun, K. (2008). *Yöresel Kalkınmada Adapazarı Halkevi*, Değişim Yayınları.

Özacun, O. (1996). Halkevlerinin Dramı. *Kebikeç, II(3), Seyhan*, (1938), 91-92.

Ötüken, A. (1957). Türkiye’de Kütüphanecilik Eğitiminin Tarihçesi. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 6(1-2), 1-36.